

secuti estis propter incredulitatem illorum,

Ita et isti nunc non crediderunt in vestram misericordiam, ut et ipsi misericordiam consequantur.

Conclusit enim Deus omnia in incredulitate ut omnium misereatur.

O altitudo divinarum sapientiae et scientiae Dei ! quam incomprehensibilia sunt judicia ejus et investigabiles viæ ejus !

Quis enim cognovit sensum Domini aut quis consiliarius ejus fuit ?

Aut quis prior dedit illi (aliquid ? surgat et dicat,) et (merces) retribuetur ei. (Sed nemo dedit ei),

Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia ; ipsi gloria in sæcula. Amen.

Ita et isti (Judæi) nunc non crediderunt, (ut eorum incredulitas verteretur) in vestram (conversionem per Dei) misericordiam ; (et vicissim exemplo vestro fieri potest) ut et ipsi (Judæi) misericordiam consequantur. (Sic et ea intentione)

Conclusit enim (seu concludi sinivit) Deus omnia, (scilicet Judæos et Gentiles), in (momentanea) incredulitate, ut (manifeste appareret quod omnibus opus fuit ut) omnium misereatur, (proindeque quod nemo sua justificatione superbire debet. Tam præclaro providentiae et misericordiae ordine intellecto, nonne exclamandum est ?)

O altitudo divitarum sapientiae et scientiae Dei ! quam incomprehensibilia sunt judicia ejus et investigabiles viæ ejus !

Quis enim cognovit sensum (et consilia) Domini ! aut quis consiliarius ejus fuit ?

Aut quis prior dedit illi (aliquid ? surgat et dicat,) et (merces) retribuetur ei. (Sed nemo dedit ei),

Quoniam ex ipso (tanquam creatore), et per ipsum (tanquam conservatorem), et in ipso (tanquam fine) sunt omnia (entia creata ; ergo nemo coram ipso gloriari potest, sed ab omnibus) ipsi (reddenda est) gloria in (omnia) sæcula. Amen,

CAPUT XII.

Hortatur Apostolus fideles ut justitiae mores suos accommodent et media indicat quibus haec accommodatio fiat. Illis commendat, officia quae implenda sunt erga Deum, erga proximum et erga se ipsum, indicans charitatem et humilitatem esse tanquam compendium cæterarum virtutum.

Obsecro itaque vos, fratres, per (et propter) misericordiam (quam accepistis ex bonitate) Dei, ut (grati sitis erga eum, et ita vivatis ut) exhibeatis (et illi consecratis) corpora vestra (tanquam) hostiam viventem, (mortificantes sensus et eos spiritui subjicientes, tanquam hostiam) sanctam, (ea corpora cultui Dei applicantes ita ut ea faciat hostiam huic) Deo placentem ; (denique fiat spiritale et) rationabile, (non vero corporale ut olim Judæorum), obsequium vestrum.

Et nolite conformari huic sæculo, (terrena præ coelestibus quarentes) ; sed (per mortificationem affectuum pravorum pristinæ viæ vestre) reformamini in novitate sensus (seu spiritus) vestri, (novos mores et novos homines induentes), ut (sic renovati magis a Deo illuminemini et) probetis (seu distinguatis) quae sit (erga vos) voluntas Dei, (et ingrediamini viam quae est) bona et (Deo) beneplacens et perfecta. Porro ut vos hanc voluntatem doceam,

Dico enim per gratiam (et auctoritatem) quae data est mihi, (utpote Apostolo vestro), Dico enim per gratiam, quae data

Obsecro itaque vos, fratres, per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum;

Et nolite conformari huic sæculo, sed reformati in novitate sensus vestri, ut probetis quae sit voluntas Dei bona, et beneplacens et perfecta.

est mihi, omnibus qui sunt inter vos: Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem, et unicuique sicut Deus divisit mensuram fidei.

dico, inquam), omnibus qui sunt inter vos (Romæ degentes, quod) non plus (debetis) sapere (seu præsumere) quam oportet sapere, (ita ut non vos ingeratis alicui muneri cuius aptitudinem et gratiam non accepistis;) sed (debetis) sapere (et de vobis sentire, tantummodo) ad sobrietatem (et non ultra quod potestis); et unicuique (cura esse debet ut in sua vocatione permaneat; et), sicut Deus (ei largitus est seu divisit, laboret, non excedens) mensuram fidei (quam adimplendam accepit. Non omnes easdem gratias accepimus, nec proinde eadem munera implere possemus. Ut illud pateat, adduco exemplum :)

Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, (et) omnia autem (hujus corporis) membra non eundem actum (nec idem munus implendum) habent;

Ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra,

Habentes autem donationes secundum gratiam quae data est nobis, (inter se) differentes. (Utatur igitur unusquisque donatione quam accepit, sed alias non ambiat.) Sive (quis) prophetiam (seu donum explicandi Scripturas et ventura acceperit, maneat in cultura istius doni, utens illo) secundum rationem (et mensuram) fidei (quam ei Deus impertivit);

Ita (nos, etsi) multi, unum corpus sumus (per fidem coadunati) in Christo (capite nostro); singuli autem, (sumus) alter alterius membra, (non easdem gratias nec eadem munera habentes; sumus)

Habentes autem donationes, secundum (differentem) gratiam quae data est nobis, (inter se) differentes. (Utatur igitur unusquisque donatione quam accepit, sed alias non ambiat.) Sive (quis) prophetiam (seu donum explicandi Scripturas et ventura acceperit, maneat in cultura istius doni, utens illo) secundum rationem (et mensuram) fidei (quam ei Deus impertivit);

Sive (alter) ministerium (aliquid in Ecclesia exercendum acceperit, maneat) in (illo) ministrando; sive (quis acceperit scientiam unde alios) docet, (maneat) in doctrina (exponenda et explicanda; item)

Qui (gratiam accepit unde alios efficaciter) exhortatur, in exhortando (proximum totus incumbat et maneat); qui (eleemosynas) tribuit, (illas distribuat) in simplicitate (cordis sui et sine personarum acceptione); qui (vi suæ vocationis) præest (fratribus in Ecclesiæ collectis, eis præsit) in sollicitudine (ea quæ omnia omnibus providet); qui miseretur (ægrorum aut infirmorum aut peregrinorum, munus suum exerceat non cum tristitia sed) in hilaritate (cordis et vultus sui). Hæ sunt virtutes, quæ quoscunque prælatos decent: nunc ad virtutes et officia quæ ad omnes specant deveniamus. Diligite vos invicem, et)

Dilectio (vestra sit sincera et) sine simulatione; (estote) odientes malum (quod est Deo aut proximo oppositum, et) adhaerentes bono. (Estote)

Charitate fraternitatis (vos) invicem diligentes, honore invicem (vos) prævenientes (ita ut vosmetipsos cæteris minores estimetis, eis primum in mensa accubitum concedentes; in)

Sollicitudine, (quam proximo adjuvando debetis, estote) non pigri (sed alacres; estote in) spiritu ferventes (et prompti ad execunda officia vestra, ut decet christi-

Sive ministerium in ministrando, sive qui docet in doctrina;

Qui exhortatur, in exhortando; qui tribuit, in simplicitate; qui præest, in sollicitudine; qui miseretur, in hilaritate.

Dilectio sine simulatione; odientes malum, adhaerentes bono.

Charitate fraternitatis invicem diligentes, honore invicem prævenientes;

Sollicitudine non pigri, spiritu ferventes, Domino servientes

anos) Domino (et non sibi) servientes. (Estote etiam in)

Spe gaudentes,
in tribulatione pa-
tientes, orationi
instantes,

Necessitatibus
sanctorum com-
municantes, ho-
spitalitatem se-
ctantes.

Benedicite per-
sequentibus vos ;
benedicite et no-
lite maledicere ;

Gaudere cum
gaudentibus, flere cum
flentibus,

Idipsum invi-
cem sentientes,
non alta sapien-
tes; sed humili-
bus consentien-
tes. Nolite esse
prudentes apud
vosmetipsos;

Nulli malum pro
malo reddentes,
providentes bona
non tantum cor-
ram Deo sed etiam
coram omni-
bus hominibus.

Si fieri potest,
quod ex vobis est,

Spe (gloriæ vobis a Deo reservatae) gaudentes, in (omni) tribulatione (propter hanc spem) patientes, orationi instantes (et in ea perseverantes. Estote)

Necessitatibus sanctorum (seu fratrum compatientes et de bonis vestris) communicantes, hospitalitatem sectantes (et peregrinos, uti Abraham, ad vos intrare cogentes).

Benedicite consequentibus vos, benedi-
cite (eis) et nolite (eis ex zelo vindictæ)
maledicere. Oportet vos)

Gaudere cum gaudentibus, flere cum
flentibus ; (estote)

Idipsum (seu eodem bono animo pro)
invicem sentientes, (aliis optantes eadem
quæ pro vobis ; estote) non alta (et hono-
rem ambientes et de vobis nimis) sapien-
tes; sed (e contra estote) humilibus (con-
descendentes et) consentientes; (et) nolite
(credere vos) esse (tam) prudentes apud
vosmetipsos (seu ex vobismetipsis, ut alieno
consilio non egeatis).

Nulli malum pro malo (estote) redden-
tes; (estote) providentes (et curantes ut
faciat) bona (quæ probata sint) non tan-
tum coram Deo sed etiam coram homini-
bus, (ut a vestris bonis operibus ædificen-
tur).

Si fieri potest, (scilicet salva justitia et
pietate, estote, in) quod (et quantum) ex

vobis est, cum omnibus hominibus pacem
habentes. (Unde estote)

Non vosmetipsos (ipsi) defendantes,
charissimi, sed date locum iræ (fratris
vestri, eam benigne excipientes in sinu
charitatis vestrae ibique eam extinguentes;
et Deo, qui sibi illam reservavit, vin-
dictam relinquente); scriptum est enim :
« Mihi (pertinet) vindicta, (et solus) ego
retribuam (hanc vindictam, quando et
prout voluero), dicit Dominus. (Ex tua
parte autem non solum nulla vindicta ad-
veniat) ;

Sed si esurierit inimicus tuus, ciba il-
lum ; si sitit, potum da illi; hoc enim fa-
ciens, carbones ignis (non iræ sed chari-
tatis) congeres (in cor et) super caput ejus,
(et sic tuae charitatis igne consumetur ira
illius et ad te amandum cogetur.)

Noli (denique) vinci a malo, (quod tibi
inferet inimicus tuus qui pacem tuam tur-
bare conatur) ; sed vince in bono, (quod
ei pro ejus injuria retribues), malum
(quod tibi intulit, ita ut ex inimico fiat
tibi amicus et sic eum Christo lucrifi-
cias).

cum omnibus ho-
minibus pacem
habentes,

Non vosmet-
ipsos defendantes,
charissimi, sed
date locum iræ ;
scriptum est e-
nīm : Mihi vindic-
ta ; ego retri-
buam, dicit Do-
minus ;

Sed si esurierit
inimicus tuus, ci-
ba illum ; si sitit,
potum da illi ; hoc
enim faciens, car-
bones ignis con-
geres super caput
ejus.

Noli vinci a ma-
lo, sed vince in
bono malum.

CAPUT XIII.

Obedientiam et motiva propter quæ obediendum sit commen-
dat Apostolus. Deinde amorem proximi esse finem legis declarat.
Fideles urget ut, de tenebris surgentes, opera lucis faciant et Chri-
stum induant.

(Audivi quosdam ex vobis contendere
libertatem Evangelii oppositam esse im-

perio civili, et ab ea Christianos ab omni erga principes obedientia solvi. Ego autem in nomine Dei doceo et præcipio ut)

Omnis anima (sive paganorum sive Christianorum) potestatibus sublimioribus subdita sit : non est enim potestas nisi a Deo; quæ autem sunt, a Deo ordinatae sunt :

Omnianima potestatibus sublimioribus subdita sit : non est enim potestas nisi a Deo, (sive directe, ut prælati a Christo immediate instituti, sive mediate ut alii prælati ab Ecclesia aut a societate civili electi ; et illæ potestates), quæ autem sunt (instituta), a Deo ordinatae (aut sancitæ) sunt. (Ille)

Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit : qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.

Itaque, qui resistit potestati (vel ecclesiastice vel civili), Dei (ipsius) ordinationi resistit : (unde illi) qui autem (huic potestati) resistunt, ipsi sibi (justam a Deo vel ab hominibus) damnationem acquirunt. (Et hanc obedientiam principibus debemus, non solum propter eorum auctoritatem, sed propter bonum individuale et publicum) ;

Nam principes non sunt timori boni operis sed mali. Vis autem non timere potestatem, bonum fac et habebis laudem ex illa ;

Nam principes non sunt (destinati incutiendo) terrori (iis qui nonnisi) boni operis (auctores sunt), sed (iis qui aliquid) mali (faciunt. Si vis autem, (tu,) non timere (illorum) potestatem, (nihil nisi quod) bonum fac ; et, (nendum aliquid timendum habeas,) habebis (e contra) laudem ex illa. (Quisque princeps)

Dei enim mi-

Dei enim minister est tibi (datus) in

(protegendum te et) bonum (quod facere volueris) : si autem malum feceris, (illum) time ; non enim sine causa (nec in vanum) gladium portat ; Dei enim minister est (non solum ut bonos tueatur et remuneret, sed ut sit) vindex in iram (seu in pœnam infligendam) ei qui malum agit.

Ideo (1º præ) necessitate (et timore pœnae incurrandæ) subditi estote (ei; sed) non solum (subditi estote) propter (illius) iram (vitandam,) sed etiam (2º) propter conscientiam (vestram quæ, ei resistendo, Dei ordinationi et bono privato et publico resisteret).

Ideo enim, (et propter eamdem Dei jubentis et boni publici rationem, eis) et tributa præstatis, (quia) ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum servientes (seu incumbere debentes ut pacem, justitiam et alias boni publici conditiones statuant ; atqui hæc omnia tutari non possunt nisi magno sumptu ; ergo, ut isti sumptui sufficient, tributa eis præstanta sunt : aliunde probavimus eis deberi et obedientiam).

Reddite ergo omnibus (ea quæ sunt illis) debita ; cui tributum (debitis reddite), tributum (seu censum facultatum et personarum vestrarum) ; cui (debitis) vectigal, (reddite) vectigal (quod pro mercibus tum importatis tum exportatis a viris probis solvitur) ; cui timorem (seu reverentiam debitis, reddite) timorem ; cui honorem (debitis, reddite) honorem. (Denique)

Nemini quidquam beatis (quin illud

nister est tibi in bonum. Si autem malum feceris, time ; non enim sine causa gladium portat ; Dei enim minister est, vindex in iram ei qui malum agit.

Ideo necessitate subditi estote, non solum propter iram sed etiam propter conscientiam :

Ideo enim et tributa præstatis ; ministri enim Dei sunt in hoc ipsum servientes.

Reddite ergo omnibus debita, cui tributum tributum, cui vectigal vectigal, cui timorem timorem, cui honorem honorem.

Nemini quid-

quam debeatis nisi ut invicem diligatis ; qui enim diligit proximum, legem implevit.

Nam «non adulterabis, non occides, non furaberis, non falsum testimonium dices, non concupisces,» et si quod est aliud mandatum, in hoc verbo instauratur : Diliges proximum tuum sicut te ipsum.

Dilectio proximi malum non operatur : plenitudo ergo legis est dilectio.

Et hoc scientes tempus quia hora est jam nos de somno surgere : nunc enim pro-

solvatis ; ab omni debito vos liberos esse oportet, nisi (a debito charitatis, quæ semper a vobis exiget) ut invicem (vos) diligatis. (Igitur diligite vos invicem;) qui enim diligit proximum (suum, totam) legem (quæ ad proximum spectat, eo ipso quòd eum diligit,) implevit ;

Nam (omnia hujus legis præcepta hæc sunt) : Non adulterabis : non occides : non furaberis : non falsum (contra aliquem) testimonium dices : non concupisces (bonum alienum : atqui hæc omnium præceptorum tabula), et si quod est aliud mandatum (erga proximum in ea contentum), in hoc (solo et simplici) verbo instauratur : Diliges proximum tuum sicut te ipsum ; (ille enim solus vere amat proximum sicut seipsum qui ab eo omne malum, quod a se averti vellet, avertit, et ei omne bonum, quod sibi ipsi fieri vellet, sincere optat ; atqui nemo hæc crimina modo cœtata sibi fieri vellet, ergo nec in alios ea admittere debet).

Dilectio proximi (ullum ei) malum non operatur ; plenitudo ergo legis, (quæ ad proximum spectat), est dilectio (proximi). Hæc omnia officia implete ; nunc enim tempus est quo omnem justitiam et Je-sum Christum induere debetis, observantes)

Et hoc scientes (quòd hoc tempus Evangelii est) tempus (acceptabile, et) quia (seu quòd) hora est jam nos de somno (negligentiae et peccati) surgere. Nunc

enim (quum jam Christus advenit et lux prior est nostra salus quam cum credidimus.

Nox (plena erroribus et peccatis) præcessit (et jam præteriit; Evangelii) dies autem appropinquavit (et præfulget :) abjiciamus ergo (nunc) opera (mala quæ quærunt umbram) tenebrarum, et induamur arma lucis, (nempe opera gratiæ, et virtutes quæ sunt quasi vestitus quo hominem decet per diem vestiri ; et)

Sicut (homines bene morati) in die ambulare solent, sic nos modeste, composite et honeste ambulemus, non (jam tradentes nos) in comessationibus (quæ gulæ, non honestatis, causa flunt), et (non) in ebrietatis, (non) in cubilibus (impuris) et impudicitiis, (et) non in contentione (pro gloria et honore, nec in) æmulatione (seu invidia boni alieni) ;

Sed induimini Dominum Jesum Christum, (ejus spiritum, vitam et virtutes induentes quasi vestem per quam ejus servi agnoscamini;) et carnis curam ne (ultra) feceritis, (ei indulgendo) in (ejus pravis affectibus et) desideriis.

Nox præcessit, dies autem appropinquavit. Abjiciamus ergo opera tenebrarum et induamur arma lucis :

Sicut in die honeste ambulemus, non in comessationibus et ebrietatis, non in cubilibus et impudicitiis, non in contentione et æmulatione ;

Sed induimini Dominum Jesum Christum, et carnis curam, ne feceritis in desideriis.

CAPUT XIV

Docet fideles Apostolus 1º ut compatiantur infirmioribus in fide et non facile eos condemnent occasione cibi a lege vetiti; 2º Iudeos monet ne contra conscientiam suam manducent nec infirmos manducando scandalizent.

(Ad aliud charitatis officium, quod a pluribus violatum esse audivi, nunc devemiam et dico) :

Infirmum autem in (sua) fide, (si quis est inter vos, benigne habete et) assumite, (illum non rubore afficientes) in disceptationibus (propter differentiam) cogitationum (suscitatis). Hæc est enim inter vos disceptatio quoad idolothyta et carnes vētitas :

Alius enim credit se (posse absque ullo inquinamento) manducare omnia (alimenta quæ ei apponuntur : e contra ille), qui autem infirmus (seu minus instructus) est (in fide, credit sibi a quibusdam escis lege veteri prohibitis abstinendum esse, et non nisi olera manducat; sinitre illum), et olus (tranquille) manducet.

Is qui manducat manducantem non spernat, et qui non manducat manducantem non judicet; Deus enim illum assumpsit.

• Is, (nempe Gentilis,) qui (omnia indistincte) manducat, (Iudeum cibos a lege vetitos) non manducantem non spernat; et (vicissim Iudeus), qui non manducat (nisi quod lex permittit, Gentilem omnia) manducantem non judicet (tanquam peccato contaminatum. Et 1º tu, o Iudee, noli Gentilem condemnare, siquidem) Deus

enim illum (in servitio suo et in amicitia sua) assumpsit. (Atqui)

Tu quis es, (o Iudee), qui judicas alienum servum? (Nonne, sive male sive bene agat, rationem reddere debet soli) Domino suo, (in cuius commodum vel incommodeum servus agit proindeque in ejus amicitia) stat aut (ex ea) cadit? stabit autem (in amicitia Dei et ab eo non propter hoc condemnabitur, quia scit legem veterem quoad istos cibos vim non jam habere, proindeque absque peccato illos manducari posse; ergo propter conscientiam ejus rectam) potens est enim Deus (eum ab omni peccato absolvere et in amicitia sua servare et) statuere illum. (Aliam inter vos audivi quæstionem moveri de diebus festis abstinentiæ vel jejunio per legem Moysaciam dedicatis; audivi, inquam, quòd)

Nam alius judicat (seu discernit) diem (unam) inter diem (aliam); alius autem judicat omnem diem (esse æque sanctam et liberam ab omni legis veteris impedimento: ego vero vobis dico quòd, cum lex vetus, quoad istas præscriptiones, jam abolita sit, et lex nova nihil de illis usque nunc præceperit, licet ut) unusquisque in suo sensu, (modo contra conscientiam non agat), abundet. (Satis est quòd ille, nempe Iudeus),

Qui sapit (seu discernit unam) diem (de alia die, sic pro honorando) Domino sapit, et (quòd is, nempe Gentilis), qui (in istis diebus non abstinet et) manducat, (pariter

Tu quis es qui judicas alienum servum? Domino suo stat aut cadit; stabit autem, potens est enim Deus statuere illum.

Nam alius judicat diem inter diem; alius autem judicat omnem diem; unusquisque in suo sensu abundet.

Qui sapit diem, Domino sapit; et qui manducat, Domino manducat, gratias enim

agit Deo, et qui non manducat, Dominus non manducat et gratias agit Deo.

sic pro honorificando) Dominus manducat, (siquidem hic manducando) gratias *enim* agit Deo (quippe qui ei per abolitionem legis manductionem carnis permisit : similiter) et (ille) qui (has carnes in his diebus non manducat, pro honorificando) Dominus non manducat, (siquidem) et (ipse abstinendo) gratias agit Deo¹ (quod ciborum quos vetitos credit manductionem non usurpaverit : ergo neuter condemnandus est. Nemo igitur alterutrum judicare præsumat; et scitote quod bene est illi et illi soli qui Domino placere intendit);

Nemo enim nostrum sibi vivit et nemo sibi moritur :

Nemo enim nostrum sibi (ipso et ad suum proprium commodum) vivit (seu vivere debet), et nemo sibi (sed ad Dei obsequium) moritur, (sicut servi qui in dominorum suorum commodum omnia referre debent) :

Sive enim vivimus, Dominus vivimus; sive morimur, Dominus morimur : sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus.

In hoc enim Christus mortuus est et resurrexit; ut et mortuorum et vivorum dominetur.

Tu autem quid judicas fratrem tuum, (o Judæe)? aut tu, (o Gentilis), quare spernis

¹ Mos erat apud Iudeos gratias Deo agendi post prandium, si manductionem ciborum lege vetitorum non usurpaverant.

fratrem tuum, siquidem) omnes *enim* stabimus (judicandi) ante tribunal Christi. (Et hoc apud Isaiam)

Scriptum est *enim* : Vivo ego (et per meam vitam juro), dicit Dominus, quoniam (seu quod) mihi (subdita sunt omnia et coram me) fleetetur omne genu, et (quod) omnis (hominis) lingua confitebitur (judicium soli mihi) Deo (reservari).

Itaque, (fratres sive Judæi sive Gentiles, mementote quod) unusquisque nostrum pro se, (et non pro aliis, vitæ sue) rationem reddet (soli) Deo.

Non ergo amplius (nos) invicem judicemus; sed hoc judicate (seu perpendite) magis, (o Gentiles, quomodo cum Judæis conversemini), ne ponatis (aliquod) offendiculum fratri (vestro Judæo) vel (ei) scandalum (voluntarium detis, nempe eum per derisiones vestras cogendo ad manducandum quod ei sua conscientia vetitum esse dictat; peccaret enim manducando, non ratione cibi, sed ratione conscientiae sue erroneæ. Dico illum non ratione cibi peccaturum);

Scio *enim*, et (satis) confido in (scientia quam hausi) in Domino Jesu, (ut affirmare queam) quia (seu quod nihil in cibo est) commune (seu immundum) per ipsum, (et peccaminosum non esse) nisi ei qui, (ob suam conscientiam erroneam), existimat (ali)quid (inquinatum seu) commune esse (in eo; tunc enim, et tantummodo ob eum errorem, revera) illi (id) commune (fit et

quare spernis fratrem tuum : omnes enim stabimus ante tribunal Christi.

Scriptum est *enim* : Vivo ego, dicit Dominus, quoniam mihi fleetetur omne genu ; et omnis lingua confitebitur Deo.

Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo.

Non ergo amplius invicem judicemus; sed hoc judicate magis ne ponatis offendiculum fratri vel scandalum ;

Scio et confido in Domino Jesu, quia nihil commune per ipsum nisi ei qui existimat quid commune esse, illi commune est.]

peccato imputandum) est. (Et tu, Gentilis, quamvis erga istos cibos instructus fueris, non ideo semper eis uti debes) :

Si enim propter cibum frater tuus contristatur, jam non secundum charitatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Christus mortuus est.

Si enim (sciens a fratre tuo Judæo istos cibos existimari vetitos, et si putans quòd) propter (istum) cibum, (quem manducatus es), frater tuus contristatur (et scandalizatur, illum tamen cibum edas), jam non secundum charitatem (agis et) ambulas. (Forsitan enim tua libertate scandalizatus religionem tuam deseret, quia eam esse putabat oppositam religioni suæ quam adhuc vigere credit, et abjecto Christianismo ad Judaismum redibit) : Noli (igitur pro) cibo tuo, (id est, pro re tam vili,) illum perdere pro quo Christus mortuus est.

Non ergo blasphemetur bonum nostrum.

Non est enim regnum Dei esca et potus; sed justitia et pax et gaudium in Spiritu sancto :

Qui enim in hoc servit Christo, placet Deo et probatus est hominibus.

Non ergo (causam et ne occasionem quidem voluntarie ponamus, unde ab incredulis vel infirmis) blasphemetur bonum nostrum (seu libertas quam fides nobis attulit. Aliunde, quid ad salutem aut ad gloriam Dei prosunt hæc contentiones? Certo nihil prosunt perse, et nisi accesse rit Ecclesiae prohibito) ;

Non est enim regnum Dei (seu gratia, per quam Deus in nobis regnat, consistens in iis quæ sunt) esca et potus; sed justitia, et pax, et gaudium in Spiritu sancto, (hæc sunt in quibus consistit regnum Dei) ;

Qui enim in hoc (gaudio et in hac pace et in hac justitia) servit Christo, (ille) placet Deo et (etiam) probatus (gratusque) est hominibus.

Itaque (illas contentiones vanas fugiamus, et ea), quæ pacis (elementa), sunt sectemur; et (ea), quæ ædificationis (causa proximo) sunt, in invicem (colamus et) custodiamus. (Iterum vobis dico) :

Noli propter escam destruere (fratrem tuum qui est templum et) opus Dei. Omnia quidem (creata in se) sunt munda, (et eis uti potes privatim absque peccato); sed malum (fieri potest et revera) est (illi) homini, qui (talem vel talem escam absque necessitate et) per offendiculum (seu scandalum fratris sui) manducat.

Bonum est non manducare (talem) carnem et non bibere (tale) vinum neque (aliud quid sumere), in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut (in fide sua) infirmatur.

Tu (o Gentilis, quia) fidem habes, (putas te impune iis cibis uti posse; illa privatim fidei tuæ libertate utere, si placet; sed si exercitium publicum hujus libertatis tuum fratrem infirmum scandalizare potest, hanc libertatem et fidem tuam interiorius et) penes temetipsum (inclusam) habe coram Deo, (qui probabit tuam fidem simul et tuam charitatem. Certe) beatus (est ille) qui, (ob conscientiam suam rectam), non judicat semetipsum (peccare) in eo quod (facere intendit et quod innocuum esse ejus conscientia ei) probat.

Qui autem discernit (inter talem et tallem escam), si (ex ea quam vetitam esse

Itaque quæ pacis sunt sectemur, et quæ ædificationis sunt in invicem custodiamus.

Noli propter escam destruere opus Dei. Omnia quidem sunt munda; sed malum est homini qui per offendiculum manducat.

Bonum est non manducare carnem et non bibere vinum, neque in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut infirmatur.

Tu fidem habes? penes te ipsum habe coram Deo. Beatus qui non judicat semetipsum in eo quod probat.

Qui autem discernit, si mandu-

caverit, damnatus est, quia non ex fide. Omne autem quod non est ex fide, peccatum est

credit) manducaverit (invita conscientia, eo ipso quod contra conscientiam etiam erroneam manducaverit, fit reus peccati, quia non egerit secundum dictamen quod ex fide (seu conscientia procedit : atqui omne autem (sive dictum sive factum), quod non est ex fide (seu conscientia approbatum), peccatum est.

CAPUT XV.

1º Hortatur fideles Apostolus ut fortiores infirmis compatiantur, et omnes querant non quae sua sunt sed quae aliorum : quod confirmat exemplo Christi, qui omnia adversa tulit pro nobis usque ad mortem. 2º Gentiles, quos severiter habuerat, solatur, et suæ prædicationis fructus recenset. 3º Annuntiat se in Hispaniam itum esse et deinde in transitu Romanos visurum ; ab eis orationes pro se interim petit.

(Iterum dico vobis) :

Debemus autem nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere et non nobis placere.

Unusquisque vestrum proximo suo placeat ad bonum, ad ædificationem :

Etenim Chri-

Debemus autem nos, (quos) firmiores (in fide Deus habere voluit), imbecillitates infirmorum sustinere (et sublevare), et non (in) nobis (ita) placere (aut scientia nostra superbire, ut per eam fiamus scandali occasio fratribus nostris. Sed e contra)

Unusquisque vestrum, (neglecta suæ scientiæ auctoritate, conetur ut se accommodet) proximo suo (et illi) placeat (in omnibus quæ) ad bonum (et) ad ædificationem (ejus concurrere possunt. Sit in exemplum Christus) :

Etenim Christus non sibi (ipsi) placuit

(quærendo quæ sua erant ; sed quæ nobis utiliora essent quæsivit), sicut (de eo) scriptum est : Improperia (et contumeliae contumeliosorum et) improperantium tibi, (o Pater), ceciderunt super me (qui ea tuli propter gloriam tuam et hominum salutem procurandam. Hoc exemplum meditamini et imitamini) ;

Quæcumque enim (in Scriptura sacra) scripta sunt, ad nostram doctrinam (seu instructionem) scripta sunt, ut (nos) per patientiam et consolationem, (quam ex dictis et exemplis illarum) Scripturarum (hauriemus, charitatis opera exercere discamus et) spem habeamus (perveniendi per eamdem patientiam et charitatem ad vitam æternam, ubi Christus expectat illos qui ejus patientiam et charitatem imitati fuerint. Itaque vehementer opto ut)

Deus autem, (qui est fons hujus) patientiae et (hujus) solatii, det vobis idipsum sapere (seu sentire et vos gerere) in alterutrum, secundum Jesum Christum (qui vobis hujus charitatis exemplum dedidit. Obsecro Deum, inquam),

Ut unanimes (in fide et opere sitis, et in) uno ore (et corde) honorificetis Deum (Patrem vestrum) et Patrem Domini nostri Iesu Christi.

Propter quod suscipite (et diligite vos) invicem sicut et Christus suscepit (et dilexit) vos, (ut hæc charitas vestra redundet) in honorem Dei; (increduli enim,

stus non sibi placuit, sicut scriptum est : Improperia improverantium tibi ceciderunt super me ;

Quæcumque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam et consolationem Scripturarum spem habeamus.

Deus autem patientiae et solatii det vobis idipsum sapere in alterutrum secundum Jesum Christum,

Ut unanimes in uno ore honorificetis Deum et Patrem Domini nostri J. Christi :

Propter quod suscipite invicem sicut et Christus suscepit vos in honorem Dei;